

Η λέσχη ανάγνωσης *Ex libris*, αδυνατώντας να εξασφαλίσει ένα άρθρο της Τόνι Μόρισον για την «Αγαπημένη», το βιβλίο συζήτησης της 24^{ης} Φεβρουαρίου 2016, φιλοξενεί αντ' αυτού το σημείωμα της μεταφράστριάς του μυθιστορήματος στα Ελληνικά, Έφης Καλλιφατίδη.

Τα Γκόσπελ της Τόνι Μόρισον – «Αγαπημένη»

Η «Αγαπημένη» της Τόνι Μόρισον έφτασε στα χέρια μου το 1988. Διαβάζοντάς την ξανά τον περασμένο Φεβρουάριο, αναλογίστηκα πως εκείνο που σου γεννά τούτο το βιβλίο είναι έκπληξη και αμηχανία. Αναρωτιέσαι «μα τι διάβασα τώρα;» Γιατί ξυπνάει συναισθήματα παρόμοια με όσα αναδεύονται και αναδεύουν τις ψυχές στο άκουσμα γκόσπελ τραγουδιών. Δεν μπορώ να πω πόσο στενή είναι η σχέση του μυθιστορήματος με τον χριστιανισμό- κάποιοι μελετητές του μιλούν για έναν παραλληλισμό με τα Πάθη και τη Σταύρωση. Ωστόσο, δεν είναι το πρώτο πράγμα που θα σκεφτείς διαβάζοντάς το. Κυρίαρχη είναι η αίσθηση ενός τραγουδιού πονεμένου και εσωτερικού, μέσα απ' τα μύχια της ψυχής, ενός τραγουδιού μνήμης που αρνείται όμως τις αναμνήσεις, που προσπαθεί να σβήσει ένα παρελθόν με ακατάλυτη τη σφραγίδα του στα πάντα. Η αφήγηση σε παρασέρνει σε μια αίσθηση μεταξύ ονείρου και εφιάλτη, μεταξύ πραγματικότητας και παραίσθησης. Κι εσύ ως αναγνώστης πρέπει να αφηθείς σ' αυτή την έλλειψη «λογικής», για να μπορέσεις να νιώσεις σε όλη της το βάθος αυτή τη «μαύρη» παράδοση –μαύρη σαν το χρώμα του δέρματος των σκλάβων και των αναμνήσεων τους. Φυσικά, ει των υστέρων, οι λογικές και ψυχολογικές ερμηνείες υπάρχουν, αν και πιστεύω ότι περνούν σε δεύτερο επίπεδο και είναι ασήμαντες μπροστά στην απόλαυση της ανάγνωσης. Οι χαρακτήρες είναι ισχυροί (ο καθένας με τον τρόπο του), οι καταστάσεις ακραίες και δεν νομίζω ότι οποιαδήποτε ανάλυση, κοινωνιολογική, πολιτική, ψυχολογική ή χριστολογική, ούτε ακόμη και ο συνδυασμός όλων αυτών των αναλύσεων μαζί, μπορεί να αποδώσει απόλυτα ή να ερμηνεύσει τα συναισθήματα του αναγνώστη. Είναι σαν ν' ακούς μια θλιμμένη μουσική, συνταρακτική και ανεξίτηλη, αλλά δεν κάθεται να την αναλύσεις. Αντίθετα, αφήνεται στη μαγεία και στη μελαγχολία της ή ακόμη και στη φρίκη της, μια φρίκη αθόρυβη αλλά σαρωτική. Κι απόδειξη είναι αυτό που συνειδητοποίησα μόνο μέσα από την κουβέντα με την ομάδα *Ex libris*: το '95, επτά ολόκληρα χρόνια μετά τη μετάφραση του βιβλίου, είδα έναν φριχτό εφιάλτη, ανερμήνευτο και άσχετο τότε προς την υπόλοιπη ζωή μου, τον οποίο όμως δεν ξέχασα ποτέ. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης με τα μέλη της λέσχης ανάγνωσης με έκπληξη αναγνώρισα ότι το όνειρο εκείνο ήταν η μεταφορά μιας συγκλονιστικής σκηνής από την *Αγαπημένη* στα προσωπικά μου δεδομένα. Κι αυτό το κατάλαβα μόνο το 2016, είκοσι ένα χρόνια μετά από εκείνο το ζοφερό και αλησμόνητο βράδυ και είκοσι οκτώ μετά την πρώτη μου επαφή με το πρωτότυπο κείμενο...

Έφη Καλλιφατίδη